

KÖZÖS ÜGYÜNK AZ ÁLLATVÉDELEM ALAPÍTVÁNY

FÖLDVÁRI ATTILA

Orvvadászat

LEKTOR:
Prof. Dr. Elek Balázs

OLVASÓSZERKESZTŐ:
Turkovicsné dr. Koncz Ibolya Katalin PhD. LL.M.

Földvári Attila
Orvvadászat

ISBN 978-615-6813-34-3

Lektor: Prof. Dr. Elek Balázs
Olvasószerkesztő: Turkovicsné dr. Koncz Ibolya Katalin PhD. LL.M.
Kiadja: Közös ügyünk az állatvédelem Alapítvány
Fotó: freepik.com

A kézirat zárásának időpontja: 2025.

FÖLDVÁRI ATTILA

Orvvadászat

TARTALOM

1.	Bevezetés	6
1.1.	Jogtörténeti visszatekintés	6
1.1.	Motivációk – miért létezik orvvadászat?	6
1.3.	Vad- és állatvédelmi vonatkozások	7
1.4.	Személyes biztonság, testi épség	8
2.	Az orvvadászat által okozott károk	9
2.1.	Állatvédelmi vonatkozások	9
2.1.1.	Háttér – vadászat és állatvédelem	9
2.1.2.	Az orvvadászat állatvédelmi aspektusai	9
2.2.	Esetszám	10
2.2.1.	Az orvvadászat mértékének becslése	10
2.2.2.	Magyar Vadelhullás Monitoring	14
3.	Károk számszerűsítése	15
3.1.	Háttér – a vadgazdálkodás pénzügyi-gazdasági vonatkozásai	15
3.2.	Becsült kárösszegek	15
4.	Jogi háttér	16
4.1.	Btk. – orvvadászat	16
4.1.1.	Segítség az orvvadászat értelmezéséhez	17
4.2.	Btk. – állatkínzás	18
4.3.	Példák az orvvadászathoz kapcsolódó állatkínzásra	19
4.4.	Btk. - természetkárosítás	20
4.5.	További információk	20
4.5.1.	prof. dr. Elek Balázs: Orvvadászok nyomában	20
4.5.2.	Konferencia – „Közösen az orvvadászat ellen – Az orvvadászat megelőzésének és felderítésének lehetőségei”	21
4.6.	Életből vett példák, anonimizált esetek	21
4.6.1.	Engedély nélkül tartott fegyverrel történő vadózás	21
4.6.2.	Jogosultság nélkül folytatott vadelejtés	22
4.6.3.	Számszerij	22
4.6.4.	Hurkolás	26
4.6.5.	Kutyával folytatott vadózás	28
4.6.6.	„Belső orvvadászat”	29
4.6.7.	Következtetések, javaslatok	29
5.	Tettenérés	30
6.	Együttműködés a rendőrséggel	30
6.1.	Bejelentés alapján történő házkutatás	30
6.2.	Képrögzítés	31
6.2.1.	Vadkamerák	31
6.2.2.	Testkamerák (eseményrögzítők)	31
6.2.3.	Éjjellátók és hőkamerák alkalmazása	32
6.2.4.	Drónok alkalmazása	32
	Jogszabályjegyzék	33
	Ajánlott szakirodalom	34

1. BEVEZETÉS

1.1 Jogtörténeti visszatekintés

A vadászás problémája évszázados múltra tekint vissza. Anélkül, hogy eredőjét, a vad tulajdonját, annak változását elemeznénk, néhány főbb sarokpont az elmúlt évszázadokból:

- Már Nádasdy Ferenc 1660-ban kiadott okleveleiben – amelyek máskülönben a legrégebbi magyar nyelvű vadászattörténeti emlékek közé tartoznak – megjelent egyebek mellett az orvvadászat visszaszorításának erőteljes igénye és a vadászásért kiszabható büntetések mértékének meghatározása is.¹
- II. József 1786-ban kibocsátott vadászati rendtartásában alapjaiban változtatott a szabályozáson. A vad addig uratlan jószág, res nullius volt, ám az új szabályozás értelmében tulajdonjoga a földbirtokosok kezébe került. Ezzel az orvvadászat is lopássá vált.²
- Az Országos Magyar Vadászati Védegylet (a továbbiakban: Védegylet), amely 1881-ben jött létre a vadgazdálkodók és vadászok érdekeinek képviselője céljából, zászlajára tűzte az orvvadászat elleni küzdelmet is. 1907-ben kezdeményezte, hogy az orvvadászat kerüljön be a Btk.-ba.³ Ez – alapvetően ezen szervezet törekvéseinek eredményeként – 2012-ben valósult meg. (Ld. a 3.1. pontban.)
- Az 1883. évi vadászati törvény már meghatározta az engedély nélküli ún. orvvadászatot.⁴
- Az 1925. évi XXIV. törvénycikk felhatalmazta a földművelésügyi minisztert, hogy rendeletben szabályozza a vadászati idényeket. Ehhez kapcsolódóan büntethetővé vált az orvvadászat, amellyel pedig a tilalmi időben vagy idegen területen folytatott vadászat is.⁵
- 2004-ben az azóta módosított Büntető törvénykönyvbe bekerült az orvvadászat, azonban felemás megoldással, az állatkínzásról szóló tényállásba (alcímbe).⁶

1.2 Motivációk – miért létezik orvvadászat?

A klasszikus ok, amely miatt valaki vadászásra adja a fejét, a hús beszerzése. Sajnálatos, hogy ez a beszerzés nem feltétlenül csak saját fogyasztásra, kisebb mennyiségben történik, hanem esetenként értékesítési, tehát haszonszerzési céllal.⁷

Előfordulhat – különösen „belső orvvadászat” esetén (ld. 4.6. pont) – hogy az elejtőt a trófea vonzza: ilyen esetben a trófeás vad testét akár a helyszínen is hagyják az elkövetők, hiszen csak a fejre van szükségük. Erre – számos más eset mellett – a Zala vármegyei Lenti is volt példa 2011-ben.⁸ (Megjegyzés: mivel a szarvasfélék

1 Székely L (szerk.) (2021): Fejezetek a magyar vadászati szervezetek történetéből. 140 éves az Országos Magyar Vadászati Védegylet. 30

2 Székely i. m. 32

3 Székely i. m. 10, 36

4 a Wolters Kluwer Kft. jogszabálygyűjteménye –

<https://net.jogtar.hu/ezer-ev-torveny?docid=88300020.TV&searchUrl=/ezer-ev-torvenyei%3Fpagenum%3D31>

5 Székely i. m. 39

6 Nemzeti Jogszabálytár, 1978. évi IV. törvény a Büntető Törvénykönyvről –

<https://njt.hu/jogszabaly/1978-4-00-00>

7 Bertók T L (2021): Gátlás nélkül

<https://magyarnemzet.hu/lugas-rovat/2021/11/gatlas-nelkul> (2023. 09. 19.)

8 Gyuricza F (2011): Három fej nélküli tetemet találtak Lenti térségében

<https://www.zaol.hu/hirek/2011/09/harom-fej-nelkuli-tetemet-talaltak-lenti-tersegeben-1> (2023. 09. 19.)

agancsát és a muflonszarvat, mint trófeát minden esetben be kell mutatni a vármegyei Kormányhivatalnál trófeabírálat céljából (Vtv. 73. § (1)), az illegálisan elejtett vad trófeájával eredetigazolás és bírálati lap híján nemigen tud ékeskedni, aki zsákmányolta.)

Bizonyos esetekben orrvadászatnak minősülhet, ha valaki bármilyen okból, például a tulajdona – kertje, baromfija – védelmében bizonyos tiltott vadászati eszközök vagy módszerek alkalmazásával ejt vagy fog el védett vagy fokozottan védett állatokat (részletesen a 3.1 és 3.2. pontban).

Akármi is az indíttatás, a vadászható fajok vagy azok valamely részének eltulajdonítása minden esetben lopásnak minősül a magyar jogrend szerint, hiszen a vad, amíg él, az állam tulajdona (Vtv. 9. § (1)), míg, ha bármilyen okból elpusztul, az adott vadászterületet kezelő vadászatra jogosult szervezet tulajdonába kerül (ez vonatkozik a trófeára is) (Vtv. 9. (2)). Ugyanakkor nem zárható ki, hogy más vagyon elleni bűncselekmény is megvalósul, mint a rablás, hűtlen kezelés vagy épp a sikkasztás, attól függően, hogy mik az elkövetés körülményei és ki az elkövető.

1.3 Vad- és állatvédelmi vonatkozások

Tagadhatatlan, hogy a mai magyar vadgazdálkodás piaci alapokon nyugszik, így a legtöbb vadászható faj – az ún. hasznos vadfajok – egyedei forintosítható értékkel bírnak. A vadorzás azonban nem csak (sőt, elvi megközelítésből főleg nem) anyagi vonatkozásai miatt súlyos probléma. Úgy a közvélemény, a laikusok, mint a vadgazdálkodók, vadászok oldaláról nézve is ez sokkal inkább erkölcsi, állatvédelmi kérdés, mintsem anyagi, miként ez a tananyagból is kiderül. Míg a vad szabályos, törvények adta keretek között történő elejtése során az állatvédelmi szempontoknak érvényesülniük kell, addig az illegális zsákmányolás sok esetben kéz a kézben jár a vegytiszta állatkinzással.

Rendkívül fontos, hogy a közvéleményben ne mosódjon el a határ a legális vadelejtés és a vadorzás között. A közbeszéd sajnos hajlamos keverni a fogalmakat, és ezen a sajtó is ront: bármilyen állat elpusztítását gyakran „vadászat”-ként említik. Példaként egy 2013-es hír címe és bevezetője, amely a 24.hu hírportálon jelent meg:

Verébre akart vadászni a kamasz, de őt lőtték meg

Barátja véletlenül sütötte el a légpuskát. Ügyetlenség ide vagy oda, már az ügyészek kezében van.⁹

Az esetnek természetesen nincs köze a vadászathoz (jogilag egyébként vélhetően az orrvadászathoz sem): a légpuska nem használható vadászatra, hiszen minimális az esély arra, hogy akár egy nagy csőtorkolati energiájú fegyverből leadott lövés is halálos legyen. A Magyarországon őshonos két verébféle, a házi és a mezei veréb egyaránt védett.

Elsősorban a média, de talán ugyanolyan mértékben az oktatás feladata lenne, hogy egyértelműen elkülönítse a vadászatot és más, látszólag kapcsolódó tevékenységeket, ám ezért a saját szintjén, közegében mindenki tehet. Üdvös volna, ha tenne is.

⁹ Huszár K (2013) Verébre akart vadászni a kamasz, de őt lőtték meg (2023. 09. 19.)
<https://24.hu/kozelet/2013/07/31/verebre-akart-vadaszni-a-kamasz-de-ot-lottek-meg/>

1.4 Személyes biztonság, testi épség

Pár gondolat erejéig feltétlenül érdemes arról is szólnunk, hogy az orvvadászat – alapvetően vadvédelmi indíttatású – visszaszorítása komoly veszélyeket rejthet magában azok számára, akik a terepen próbálják meg felvenni az elkövetőkkel a küzdelmet. Ez még nem egész száz évvel ezelőtt is áldozatokat követelt. Egy szakportálon megjelent cikk korabeli sajtóhíreket szemlélve – a teljesség igénye nélkül – hús olyan esetet idéz fel az 1898 és 1966 közötti időszakból, amikor orvvadászok vadőrökre támadtak. Ők 6 esetben – jellemzően súlyos – sérüléseket szenvedtek, 14-en pedig életüket veszítették. Nem csak tettenéréskor került sor támadásokra: többször a tettenérés miatt kiforralt bosszú állt a bűncselekmények hátterében.¹⁰

Hasonló, tettelegességig fajuló konfliktusok ma is előfordulnak. A vadászok – általában a vadászterületen munkaviszonyban dolgozó hivatásos vadászok – és a vadorzók között rendszeresek a nézeteltérések, amelyek értelemszerűen leginkább tettenéréskor alakulhatnak ki. Egy példa: 2020-ban egy Bács-Kiskun vármegyei erdész és hivatásos vadász, valamint vendége fegyveres személlyel találkozott a területen, aki csőre töltötte és rájuk fogta puskáját, ám végül elmenekült.¹¹

Végezetül: nem mehetünk el azonban szó nélkül amellett a 2012-es eset mellett, amikor egy természetjáró és egy hivatásos vadász zavart meg a területen egy orvvadászt. A férfi autóval üldözte őket, majd miután megálltak és kiszálltak a kocsiból, egyiküket hasba, másikukat hátba lőtte, és az egyik áldozat torkát késsel vágta el. Az emberölés elkövetőjét végül tényleges életfogytig tartó fegyházra ítélték.¹²

(Az orvvadászat közrendvédelmi szerepéhez kapcsolódóan javasolt szakirodalom: Elek Balázs: Vadászok, halálszok a büntetőjog hálójában. hvgorac Lap- és Könyvkiadó Kft, Bp, 2015; Elek Balázs: A vadászszenvedély bűncselekményei. Vadászbalesetek, vadorzás, vadvédelem. Magyar Közlöny Lap- és Könyvkiadó, Budapest, 2008; Elek Balázs: Orvvadászok nyomában. Elemzések és történetek a tárgyalóteremből. Magyar Közlöny Lap- és Könyvkiadó, Budapest, 2009)

¹⁰ Pólik S (2020): Hős vadőrök, vadőrvégzetek (2023. 09. 19.)
<https://kapszli.hu/hos-vadorok-vadorvegzetek/>

¹¹ Puskát fogott az orvvadász az erdőszéle (2021) (2023. 09. 19.)

<https://www.police.hu/hu/hirek-es-informaciok/legfrissebb-hireink/bunugyek/puskat-fogott-az-orvvadasz-az-erdeszre#3>

¹² Életfogytiglant kapott a mozgói orvvadász (2013) (2023. 09. 19.)

https://index.hu/belfold/2013/04/02/etlefogytiglant_kapott_a_mozsgoi_orvvadasz/

2. AZ ORVVADÁSZAT ÁLTAL OKOZOTT KÁROK

2.1 Állatvédelmi vonatkozások

2.1.1 Háttér – vadászat és állatvédelem

A vadgazdálkodási ágazat és annak működése együttesen, több aspektusból vizsgálva értelmezhető: ilyen a természetvédelem, a mezőgazdaság, az erdőgazdálkodás, a lakosság viszonya a vadállományhoz. Témánknál fogva adott esetben számunkra a legfontosabb, hogy a vadgazdálkodás a megőrző természetvédelem, a természetkezelés egyik szegmense, amelynek csupán egy eszköze a vadászat – a vad legális elejtése vagy befogása.

Természetes, hogy az állatvédelmi előírásoknak ma már maradéktalanul teljesülniük kell a vadgazdálkodási és vadászati tevékenység során. (Nem véletlen, hogy a Nemzeti Állatvédelmi Tanács ülésen, amely kormányrendelet alapján jött létre, tanácskozási joggal részt vehet az Országos Magyar Vadászkamara (OMVK) képviselője is [6. d]), a Védegylet pedig – miután aktívan részt vett az előkészítő munkában is – alapító aláírója az Állatorvostudományi Egyetem égisze alatt megszületett Állatvédelmi Kódexnek.¹³⁾

Emellett pedig azt is érdemes látni, hogy egy adott vadgazdálkodási egység és az azon élő vadállományok szak-szerű, tudományos alapokon nyugvó kezelése feltétlenül szolgálja úgy az adott területen élő vadászható, mint a védett fajok állományainak érdekeit, valamint az egyedek jólétét is. Három vázlatos példa:

- A nagyvad válogató vadászata során szempont, hogy a rosszabb adottságú egyedeket ejtsék el. Így meg lehet akadályozni, hogy a kevésbé szerencsés tulajdonságok öröklődjenek, emellett az egyed-szám csökkenése révén kisebb lesz a verseny a forrásokért (táplálékért, bújóhelyért).
- A 2018 tavaszán hazánkat is elérő, a vaddisznóállományt érintő afrikaisertéspestis-járvány ellen az egyetlen eszközünk a megnövelt vadászati nyomás volt: az állományok ritkításával sikerült jelen-tősen lelassítani a betegség terjedését, így kevesebb egyed fertőződhetett meg. Emellett az is logikus, hogy a letális, vérzéssel, lázzal járó betegség tüneteinek elhárítása a fegyverrel történő elejtés.
- Az elejthető ragadozók állománycsökkentése következtében nem csak a vadászható, de a védett fajok is kisebb veszélynek lesznek kitéve.

2.1.2 Az orvvadászat állatvédelmi aspektusai

Miután az állatok illegális elejtése értelemszerűen nélkülöz bármiféle szakmaiságot, az így zsákmányolt egye-deknek jó eséllyel még lett volna funkciója az adott állományban. Bizonyos esetekben (például a szarvascsapa-tot vezető vezértehén elpusztításával) a vadászó durván beavatkozik a szociális szerveződésbe. A nem megfelelő eszközök használatában kódolt sebzések eleve indokolatlan szenvedést okozhatnak, emellett az üldözés miatt, vagy csak az ijedségtől a menekülő vad közútra is tévedhet, ahol gépjárművel ütközhet. Ezenkívül a sokszor bru-tális, a kíméletességre fittyet hányó eszközök és módszerek alkalmazása sok esetben már eleve kimerítheti az állatkínzás büntetőjogi tényállását. (Ld. a 4. pontban.)

¹³ A Védegylet is aláírója az Állatvédelmi Kódexnek (2021) (2023. 09. 19.)
<https://vadaszativdegylet.hu/hirek/a-vedegylet-is-alairoja-az-allatvedelmi-kodexnek>

2.2 Esetszám

2.2.1 Az orvvadászat mértékének becslése

Az orvvadászat mértékének becslését – vélhetően minden természeti területen elkövetett szabálysértéshez vagy bűncselekményhez hasonlóan – rendkívüli mértékben nehezíti a látencia, emellett pedig a kapcsolódó és releváns adatbázisok felépítése. Jelenleg két olyan nyilvántartás áll rendelkezésünkre, amelyek – még ha nem is a teljesség igényével, de – számadatokkal szolgálhatnak e témában. Bűnügyi Statisztikai Rendszer¹⁴ (a továbbiakban: BSR)

A Belügyminisztérium által működtetett felületen találunk adatbázisokat – egyebek mellett – a regisztrált bűncselekmények számáról az elkövetés helye (vármegyéje) szerinti bontásban. Az információk az egységes nyomozóhatósági és ügyészégi bűnügyi statisztikát veszik alapul. Az adatok helyes értelmezéséhez tudni kell, hogy az adatok leválogatásához készült módszertani útmutató¹⁵ szerint: „Regisztrált bűncselekmény: A nyomozó hatóság, illetve az ügyészség meghatározott büntetőeljárási döntését követően rögzített, és a rögzítés időpontjára elszámolt cselekmény.” Továbbá: „Regisztrált a bűncselekmény, ha 1.) a bűncselekménynek nem volt megállapítható az elkövetője, és az a korábbi büntetőeljárási döntés szerint korábban nem került regisztrálásra, de a büntetőeljárási döntés szerint regisztrált; 2.) a bűncselekménynek legalább egy elkövetője van, akik közül egyik elkövető részéről sem minősül a cselekmény a korábbi büntetőeljárási döntés szerint regisztráltnak, de legalább az egyik elkövetőre rögzített büntetőeljárási döntés szerint regisztrált. Minden más esetben nem regisztrált.” Ezek tükrében érdemes tehát vizsgálnunk a BSR-ben fellelhető adatokat. (A 2023-as törtév nem szerepel a táblázatban.) (1. táblázat.)

¹⁴ BSR – Bűnügyi Statisztikai Rendszer (2023. 09. 19.) <https://bsr.bm.hu/>

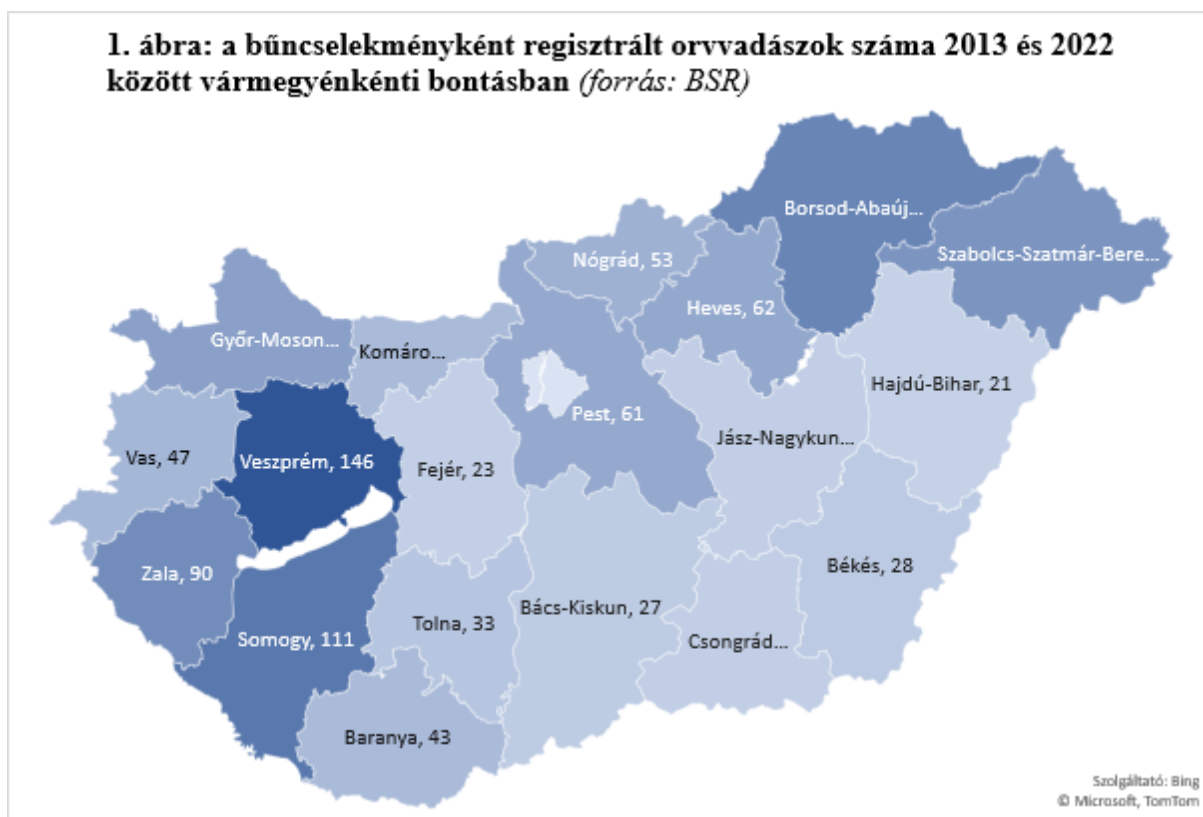
¹⁵ Belügyminisztérium, Legfőbb Ügyészség, Egységes Nyomozó Hatósági és Ügyészégi Bűnügyi Statisztika (2019) (2023. 09. 19.) https://bsr.bm.hu/document/open?url=https://bsr-sp.bm.hu%2fBSRVIR%2fENy%c3%9cBS%2718+M%c3%bdsertani+%c3%batmutat%c3%b3_ver20230321112946.pdf&id=75

1. táblázat: a bűncselekményként regisztrált orvvadászatok száma 2013 és 2022 között, vármegyék szerinti bontásban (forrás: BSR)

	Budapest	Baranya	Bács-Kiskun	Békés	Borsod-Abaúj-Zemplén	Csongrád-Csanád	Fejér	Győr-Moson-Sopron	Hajdú-Bihar	Heves	Komárom-Esztergom	Nógrád	Pest	Somogy	Szabolcs-Szatmár-Bereg	Jász-Nagykun-Szolnok	Tolna	Vas	Veszprém	Zala	Végösszeg
2013			1		1		2				2		1	2	3	1			3	3	19
2014		5	2	8	21	6	4	10	5	4	6	10	8	9	7	4	4	6	18	10	147
2015		3	7	4	9	4	2	1	5	9	4	5	6	26	11	3	5	4	22	9	139
2016		6	4	3	17	1	3	1	3	8	3	10	8	12	10	4	4	3	17	12	129
2017		2	5	7	10	4	3	8	2	10	7	6	8	11	10	1	1	3	15	10	123
2018	1	5	2	1	7	2	2	4	0	5	4	8	9	9	7	2	6	12	19	15	120
2019	1	14	1	1	11	1	2	12	3	3	1	4	3	9	7	4	2	6	14	9	108
2020	1	2	1	1	4	2	2	13	1	13	2	3	7	10	11	2	4	7	17	11	114
2021		2			13	2	1	17	1	1	8	4	4	10	9		3	2	11	8	96
2022		4	4	3	5	2	2	4	1	9	6	3	7	13	7	3	4	4	10	3	94
összes	3	43	27	28	98	24	23	70	21	62	43	53	61	111	82	24	33	47	146	90	1089

Fontos figyelembe vennünk, hogy a hatályos Btk. 2013-as hatálybalépése előtt a ma már önálló büntetőjogi tényállásként értékelhető orvvadászat más tényállásokként kerülhetett be a statisztikába (pl. állatkínzás, löfeggyel való visszaélés, természetkárosítás). Mi több, a jelenlegi Btk. szerint is előfordul, hogy kizárólag orvvadászatként bírálják el az orvvadászathoz kötődő cselekményeket. Emellett a büntetőeljárások esetenként akár évekig is elhúzódhatnak, így az elbírált cselekmények még az új Btk. hatálybalépése történhetek meg, és a korábbi jogszabály szerint értékelték azokat. Mindezt bár az adatokból látszólag visszaköszön a Btk. változásának 2013-as hatályba léptetése, a BSR statisztikája nem alkalmas következtetések levonására. Öröndetes lenne látni egy, az orvvadászat visszaszorulását indikáló tendenciát, azonban ugyanúgy van esély arra is, hogy a vadászok alkalmazkodtak a jogszabályi szigorhoz, és jobban ügyelnek rá, hogy ne derüljön fény a bűncselekményekre.

Az BSR-ben szereplő esetek országos eloszlása is érdeklődésre tarthat számot (1. ábra):

A térképből az látszik, hogy a probléma sokkal inkább érinti az úgynevezett „nagyvadas” régiókat, ahol magasabb az erdősültség, és ennek következtében nagyobb egyedszámban és sűrűségben van jelen leginkább a gím- és dámszarvas, illetve a vaddisznó. Ami az őzet illeti, ez hazánkban a legelterjedtebb vadfaj, az egész ország területén előfordul. A fenti adatokat a már említett magas fokú látenciát is figyelembe véve kell értékelnünk, ugyanakkor a tendenciákon ez aligha torzít. Ami az apróvadat – jellemzően fácánt, mezei nyulat – illeti, az ezen fajok kárára elkövetett orvvadászat gyakorlatilag becsülhetetlen (bár valószínűleg nem elhanyagolható), lévén jóval nehezebben felderíthető és / vagy bizonyítható.

Az adatok arányosítását, értelmezését segítheti a nagyvadállomány nagyságára vonatkozó adatok ismerete is. (2. táblázat)

2. táblázat – a nagyvadfajok becsült állománya Magyarországon a 2022-2023-as vadászati évben

(forrás: Az Agrárminisztérium statisztika információi¹⁶ / Országos Vadgazdálkodási Adattár)

	Gímszarvas	Dámszarvas	Őz	Muflon	Vaddisznó	
Baranya	12 006	1 282	10 123	152	4 408	
Bács-Kiskun	6 622	3 437	32 974	23	2 789	
Békés	382	4 986	38 769	22	455	
Borsod-Abaúj-Zemplén	10 257	248	24 754	855	1 760	
Csongrád-Csanád	152	1 295	25 476	74	556	
Fejér	4 466	1 931	17 459	908	3 313	
Győr-Moson-Sopron	7 271	1 088	22 565	70	2 947	
Hajdú-Bihar	334	4 094	23 143	0	766	
Heves	7 664	367	13 971	2 685	1 198	
Komárom-Esztergom	5 510	2 711	7 694	2 032	2 545	
Nógrád	6 058	1 671	5 567	1 204	1 639	
Pest	5 294	6 349	23 774	1 836	4 783	
Somogy	18 520	3 530	13 096	378	8 785	
Szabolcs-Szatmár-Bereg	3 196	3 438	28 609	77	1 671	
Jász-Nagykun-Szolnok	0	92	28 179	0	298	
Tolna	6 304	5 131	18 357	0	3 802	
Vas	8 245	1 043	11 796	99	3 850	
Veszprém	15 334	2 883	12 541	2 192	5 081	
Zala	10 536	377	10 479	143	5 141	
Összesen	128 151	45 953	369 326	12 750	55 787	611 7

¹⁶ Az Agrárminisztérium statisztikai információk (2023. 09. 19.)

<https://agrarstatisztika.kormany.hu/megjelentek-a-2022-2023-as-vadaszati-ev-vadgazdalkodasi-adatai-es-a-kovetkezo-evre-vonatkozo-becslesek>

2.2.2 Magyar Vadelhullás Monitoring¹⁷

A másik forrásunk az esetszámok – illetve közvetve a károk mértékének – megbecsüléséhez a Soproni Egyetem (akkor még Nyugat-magyarországi Egyetem) által mintegy egy évtizeden át vezetett Magyar Vadelhullás Monitoring adatbázisa. Ez önbevallásos alapú volt, így nem ölel fel minden olyan esetet, amikor elpusztulva talált vad esetében a vadgazdálkodók orvvadászatra gyanakodtak volna (illetve a gyanú nem is jelenti feltétlenül a vadörzés tényét). Ezzel együtt a trendek világosabbá válnak az adatok által. Alább a legutolsó, 2017-2018-as vadászati évre vonatkozó, országos összesítés. (3. táblázat)

3. táblázat: a 2017-18-as vadászati évben vadörzők által zsákmányolt vad a vadászatra jogosult szervezetek önkéntes adatszolgáltatása alapján (forrás: Magyar Vadelhullás Monitoring)

gímszarvas	bika	43	86
	tehén	24	
	borjú	19	
dámszarvas	bika	6	14
	tehén	5	
	borjú	3	
őz	bak	50	183
	suta	69	
	gida	64	
muflon	kos	0	0
	juh	0	
	jerke	0	
	bárány	0	
vaddisznó	kan	4	39
	koca	13	
	süldő	18	
	malac	4	
fácán	kakas	254	475
	tyúk	221	
mezei nyúl		231	231

¹⁷ Magyar Vadelhullás Monitoring (2019) Nyugat-magyarországi Egyetem, Vadgazdálkodási és Gerinces Állattani Intézet (2023. 09. 19.) <http://www.nyme.hu/index.php?id=29479&L=1>

3. KÁROK SZÁMSZERŰSÍTÉSE

3.1 Háttér – a vadgazdálkodás pénzügyi-gazdasági vonatkozásai

Az erkölcs és a humánus viselkedés mellett nem hagyható figyelmen kívül, hogy az orvvadászat által okozott károk tényleges pénzügyi veszteséget jelentenek a vadgazdálkodás, a vadászatra jogosult szervezetek számára. Fontos tudni: ez az ágazat teljes egészében önfenntartó, a vadgazdálkodó szervezetek számára nem áll rendelkezésre sem állami finanszírozás, sem külső pályázati források. Így tehát – amellett, hogy hozzájárulnak a vadászati hatóság által jóváhagyott és számon is kért vadgazdálkodási tervek teljesítéséhez – a vadászati lehetőségekért olykor igen komoly összegeket fizető magyar és külföldi vadászok azok, akik a vadgazdálkodás anyagi hátterét biztosítják. Ha tehát a vad bármilyen okból elpusztul, akkor az arra való vadászathoz potenciálisan származó bevétel sem fog realizálódni az adott vadászatra jogosult éves költségvetési tervében. Lévény milliós tételekről is lehet szó, ez az anyagi stabilitást, működőképességet is veszélyeztetheti – miközben a vadgazdálkodó szervezetek az államtól átvállalt, nélkülözhetetlen feladatokat látnak el (kötelesek ellátni!) a mintegy 67 000 magyar és évi több mint 20 000 külföldről érkező vadász közreműködésével, illetve az általuk biztosított finanszírozásból.

3.2 Becsült kárösszegek

Amennyiben egzakt adatokból kívánunk következtetéseket levonni, úgy a 2.2.2 pontban szereplő, a Magyar Vadelhullás Monitoring 2017-es 2018-as adatait tartalmazó 3. táblázatot vehetjük alapul, valamint a vhr. 20. számú mellékletét, amely a vadászható állatok és a hullott agancs vadgazdálkodási értékét határozza meg. A hitelesnek nem tekinthető káradatokon túl a becslést tovább nehezíti, hogy azon vadfajok hímváru egyedei esetében, amelyeknél a trófea határozza meg az egyed értékét, a Monitoring-adatbázis nem tartalmaz információt a trófeáról. Ennek azért van jelentősége, mert például a gímszarvas bikánál 5 kilogrammos agancstömeg alatt az érték 600 ezer forint, míg 10 kilogramm felett már 3,75 millió forint. (Meg kell jegyeznünk: a piaci ár – amely egy büntetőperben szintén figyelembe vehető – a trófea minőségével exponenciális arányban növekszik. Így egy 10 kilogramm feletti gímszarvas bika elejtése akár 5-8 millió forintos bevételt, azaz elpusztítása ugyanekkora kiesést is jelenthet az adott vadgazdálkodónak.) Jobb híján a gím- és dámszarvas bikánál, őzbaknál, muflonkosnál a különböző kategóriák esetében az értékek átlagával tudunk számolni. Mindebből kiindulva – nem kibontva az egyes fajokhoz és ivarokhoz tartozó kárértékeket – a 2017-18-as vadászati évben 95,53 millió forintos kár érthette a vadgazdálkodókat a vadászás miatt.

Azonban látni kell: a szakma vélekedése szerint az orvvadászat problémája jócskán túlmutat azokon az eseteken, amelyekre fény derül. A vadgazdálkodó szervezetek és a regionális érdekképviselők tapasztalataiból kiindulva úgy látjuk: a valós éves kár minden további nélkül túllépheti a félmilliárd forintot, és valószínűleg ez is csak egy rendkívül óvatos becslés. (Miheztartás végett: a 2022-2023-as vadászati évben az ágazat egyenlege +3,16 milliárd forint volt, 38,58 milliárdos bevételi és 35,42-es kiadási oldal mellett.¹⁸⁾

¹⁸ Csányi Sándor (szerk.) (2023) Vadgazdálkodási Adattár 2022/2023. vadászati év. 18. (2023. 09. 19.) http://www.ova.info.hu/vg_stat/VA-2022-2023.pdf

4. JOGI HÁTTÉR

4.1 Btk. – orvvadászat

Az Országgyűlés 2012. július 25-én fogadta el – elsőprő többséggel, 243 igen, 45 nem szavazattal és 43 tartózkodás mellett – az új Btk.-ról szóló törvényt. A jogszabályban, amely 2013. július 1-jétől hatályos, önálló büntetőjogi tényállásként szerepel az orvvadászat (komoly előrelépés, hogy a bűncselekmény anélkül is megvalósul, hogy a vadászó vadat ejtene el!), az alábbiak szerint:

245. § Aki

a) vadászterületen vadászatra való jogosultság nélkül, illetve idegen vadászterületen vadászként engedély nélkül vad elejtésére vagy elfogására irányuló tevékenységet végez,

b) külön jogszabályban meghatározott, a vadfaj valamennyi egyedére kiterjedő vadászati tilalmi idő hatálya alá eső vadfaj egyedét ejti vagy fogja el,

c) külön jogszabályban meghatározott tiltott vadászati eszközzel, tiltott vadászati módon vagy kíméleti területen vad, illetve fokozottan védett vagy védett gerinces állat elejtésére vagy elfogására irányuló tevékenységet végez,

bűntett miatt három évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.

A Btk. további lehetséges szankciót is kilátásba helyez:

57. § (1) E törvényben meghatározott esetekben azt, akinek ott tartózkodása a közérdeket veszélyezteti, egy vagy több településről, vagy egy település, illetve az ország meghatározott részéből ki lehet tiltani.

(2) A kitiltás legrövidebb tartama egy év, leghosszabb tartama öt év.

253. § A környezetkárosítás, a természetkárosítás, az orvvadászat, az orvhalászat, a hulladékgazdálkodás rendjének megsértése és a tiltott állatviadal szervezése elkövetőjével szemben kitiltásnak is helye van.

Mindezen túl a Btk. szabályai szerint alkalmazható szankció még a pénzbüntetés, a közérdekű munka, a foglalkozástól eltiltás, a próbára bocsátás, de akár az elkobzás is (pl. az elkövetéshez használt gépjárműre, lőfegyverekre.)

4.1.2 Segítség az orvvadászat értelmezéséhez

A szakterület jellegzetességei miatt háttérinformációk a 245. § értelmezéséhez:

a) pont – „a vadászterületen vadászatra való jogosultság nélkül” – az elkövető nem rendelkezik a vadászathoz szükséges személyi és tárgyi feltételekkel (érvényes vadászjegy, vadász felelősség-biztosítás, lőfegyverrel történő vadászat esetén érvényes lőfegyvertartási engedély, az abba bejegyzett, vad elejtésére alkalmas lőfegyver és / vagy az ahhoz tartozó lőszer). Ugyanez a rendelkezés érvényes azokra az esetekre is, amikor valaki rendelkezik minden feltétellel, és tagja az adott vadásztársaságnak vagy más jogcímen jogosult vadászatra, azonban anélkül megy ki a területre, hogy regisztrálná tevékenységét a vadászati naplóba vagy nem olyan / annyi vadat ejt el, amire jogosultsága van. (Ld. a „belső orvvadászat” fogalmát a 4.6. pontban)

„idegen vadászterületen vadásztként engedély nélkül” – az adott személy rendelkezik a szükséges személyi és tárgyi feltételekkel, azonban nem fizetett be vadászatra az adott területen, és meghívást sem kapott, nem regisztrálta a vadászatot a vadászati naplóban, gyakorlatilag minden szükséges adminisztrációt kihagyva megy ki fegyverrel az adott vadgazdálkodási egység területére, hogy vadat zsákmányoljon.

b) pont – A vhr. 5. számú mellékletének I. része minden vadászható fajhoz vadászati idényt rendel hozzá. Az azon kívüli időszakban a legtöbb faj nem, vagy csak külön, az adott vadgazdálkodási egységre szóló hatósági engedéllyel ejthető el.

c) pont – Fontos: az itt felsoroltak akkor is orvvadászatnak minősülnek, ha az érintett személy nem vadászható, hanem védett vagy fokozottan védett gerinces fajt ejt el, vagy próbál elejteni.

A tiltott vadászati eszközöket a Vtv. sorolja fel 37/A. §-ában. A teljesség igénye nélkül az orvvadászat kapcsán leggyakrabban felmerülő, a listában szereplő eszközök: számszeríj, hurok, mérgezett csalétek (jellemzően ragadozók elpusztítására). A felsorolás tartalmazza a lőfegyverre szerelt hangtompító eszközöket és az elektronikus képnagyítóból vagy képátalakítóból álló, éjszakai lövésre alkalmas célzóeszközöket, azonban kitételrel, a vhr.-ben megállapított rendelkezésekre hivatkozva. Ezek pedig 2023 őszén oly módon változtak, hogy általánosan engedélyezetté vált a hangtompító használatát a legálisan folytatott vadászathoz, az éjszakai célzást lehetővé tévő eszközök használatát pedig kérelemre, indokolt esetben a vadászati hatóság engedélyezheti a vadászatra jogosult által kezelt vadászterületen, állománygyérítési és állategészségügyi céllal. Figyelemre érdemes, hogy az engedély meglétéről a vadgazdálkodó szervezet köteles tájékoztatni minden vadászt, aki a területén vadászati tevékenységet folytat. Éjszakai célzóeszközök kizárólag azon fajok elejtéséhez használhatók, amelyek éjszaka vadászhatók (aranybakál, róka, vaddisznó, borz, mosómedve, nyestkutya).

A tiltott vadászati módok a Vtv. 37/B. §-ában szerepelnek. Ide tartozik a nemzetközi egyezményeknek nem megfelelő (működési elvüknél fogva nem szelektív és sérülést okozó) csapdák használata, a mérgezés, illetve – idénytől függetlenül – az olyan időpontban történő vadászat, amikor a vad menekülési lehetősége bármilyen természeti ok miatt jelentősen korlátozott (ilyen lehet például árvíz idején egy dombon rekedt vad lelövése).

4.2 Btk. – állatkínzás

A Btk.-ban egy fejezet (XXIII. fejezet – A környezet és a természet elleni bűncselekmények) tartalmazza az állatkínzás és az orvvadászat tényállását (így az azonos jogtárgysértés miatt a cselekmények alaki halmazata nem valóságos). A kapcsolódó jogszabályi helyek a Btk. 244. §-ából:

244. § (1) Aki

a) gerinces állatot indokolatlanul oly módon bántalmaz, vagy gerinces állattal szemben indokolatlanul olyan bánásmódot alkalmaz, amely alkalmas arra, hogy annak maradandó egészségkárosodását vagy pusztulását okozza,

(...)

vétség miatt két évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.

(2) A büntetés büntett miatt három évig terjedő szabadságvesztés, ha az állatkínzást

a) az állat különös szenvedését okozva,

b) több állat maradandó egészségkárosodását vagy pusztulását okozva,

(...)

követik el.

(3) A büntetés egy évtől öt évig terjedő szabadságvesztés, ha az állatkínzást

a) mérreg alkalmazásával vagy az állat elpusztítására alkalmas csaletek kihelyezésével több állat pusztulását okozva

(...)

követik el.

(5) Aki a (3) bekezdés a) pontjában meghatározott bűncselekményre irányuló előkészületet követ el, vétség miatt két évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.”

Joggal merülhet fel a kérdés: nem történnek-e a legális vadászati tevékenység során sebzések? A válasz: de igen, hiszen ez kódolt magában a tevékenységben. Azonban a különbség a vadászat és a vadorzás között, hogy az előbbi esetében írott és íratlan, etikai szabályok értelmében elsődleges szempont, hogy a vadnak ne okozunk felesleges szenvedést. Ezt rögzíti a Vtv. 29. §-a is:

29. § (1) Tilos a vad kínzása. A vad elejtése, elfogása nem járhat annak kínzásával.

(2) A vadász köteles az általa megsebzett vagy az egyébként súlyosan beteg vadat annak elejtése céljából felkutatni. Az ilyen vadat – annak kímélete érdekében – gyors és azonnali halált okozó módon kell elejteni.

A vadászat során tehát az esetlegesen bekövetkező sebzés, sérülés nem rendellenesség. Ezt az Átv. is rögzíti a 2. § 2) bekezdésében, amelyben egyebek mellett azt is olvashatjuk: „E törvény rendelkezéseit a vadászható állatfajok tekintetében a vad védelméről, a vadgazdálkodásról, valamint a vadásatról szóló törvényben szereplő eltérésekkel kell alkalmazni.”

4.3 Példák az orvvadászathoz kapcsolódó állatkínzásra

- A 244. § (1) bekezdés a) pont kulcsszava az „indokolatlan”: az orvvadászat értelemszerűen nem lehet indokolt, mint ahogy az illegális elejtés mindenképp bántalmazás.
- A (2) bekezdés a) pont szerinti „különös szenvedés” megvalósulhat az orvvadászat során használt eszközök és módszerek révén. A nem megfelelő lő- vagy tűzfegyver, lőszer eleve alkalmatlan lehet a kíméletes elejtésre, a hurok vagy lábfogó csapóvas, mint olyan pedig nem az élet kioltását, hanem a vad helyben tartását szolgálja, miközben súlyos sérüléseket okoz. (részletesebben a 4.4. pontban)
- A (2) bekezdés b) pont szerinti „több állat maradandó egészségkárosodását vagy pusztulását” okozó állatkínzás megvalósulhat például akkor, ha a vadász egy őz- vagy szarvascsapatot egy kerítésnek terel neki, hogy megakadályozva a menekülésüket könnyebben tudja elejteni az állatokat. Ugyanez felmerülhet a mérgek használatánál is.
- A (3) bekezdés a) pont összecseng a Vtv. 37/B. §-ában felsorolt tiltott vadászati módok között szereplő mérgezéssel. Öröndetes fejlemény, hogy 2022. január 1-jétől a mérgezésnek már az előkészülete is büntetendő az Átv. 244. § (5) bekezdés értelmében: így már a mérreg kihelyezése is következményekkel járhat.

4.4. Btk. - természetkárosítás

A tényállás részleteit – amelyek egyébként nem csak állatokra, hanem „élő szervezetekre” vonatkoznak – a Btk. 242. §-a tartalmazza, ez szintén a XXII. fejezet része. A releváns rendelkezéseket összefoglalva: aki fokozottan védett vagy védett faj egyedét károsítja vagy elpusztítja, büntetett miatt három évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.

Ahogy az a tananyag 3.1 pontjából kiderült, a védett vagy fokozottan védett gerinces fajok elejtésére irányuló tevékenység bizonyos esetekben értékelhető orvvadászatként, amennyiben ez tiltott vadászati eszközök használatával és / vagy tiltott vadászati mód alkalmazásával és / vagy kíméleti területen történik. Azonban nem lesz automatikusan halmazati bűncselekmény, amennyiben annak során orvvadászat és a természetkárosítás is történik. A joggyakorlat ilyen esetben vélhetően a súlyosabb büntetési tétellel fenyegetett bűncselekményben mondja ki az elkövető bűnösségét.

A természetkárosításra vonatkozó szabályoknál szintén visszaköszön a Btk.-ban a mérgezés: a (2a) bekezdés értelmében, aki a természetkárosítást mérge alkalmazásával vagy az állat elpusztítására alkalmas csaliétek kihelyezésével, több állat életét veszélyeztetve követi el, a büntetése egy évtől öt évig terjedő szabadságvesztés.

4.5 További információk

4.5.1 prof. dr. Elek Balázs: Orvvadászok nyomában

A szerző, a Debreceni Ítéltábla kollégiumvezetője, a Debreceni Egyetem tanszékvezető egyetemi tanára 2009-es könyvében jogászként, ugyanakkor közérthetően ír az orvvadászat problémaköréről, konkrét jogeseteket is elemezve. Noha a kiadás óta eltelt időszak több jogszabályi változást is hozott, illetve bizonyos körülmények meg is változtak az évek során, a könyv számos érdemi információt tartogathat bárki számára, aki részletesebben kíván tájékozódni erről a problémaköréről.

4.5.2 Konferencia – „Közösen az orvvadászat ellen – Az orvvadászat megelőzésének és felderítésének lehetőségei”

Az Állatorvostudományi Egyetem „A hazai vadegészségügy és vadgazdálkodás és aktuális kérdései” konferenciasorozatának 2023. márciusában a Nemzeti Közszerzői Egyetem társszervezésében megtartott eseményén a központi téma az orvvadászat volt. A konferenciáról összefoglaló cikk jelent meg a Magyar Mezőgazdaság¹⁹ szakportálon és a Nimród Vadászújság²⁰ weboldalán, a jövőben várhatóan részletesebb információkat is közlétesznek a szervezők.

4.6 Életről vett példák, anonimizált esetek

Az orvvadászat különböző aspektusainak, a példákban igen bő tárháza az ügyészség honlapja. Az itt közzétett közleményekből álljon az alábbiakban kommentárral néhány, a vadászás állatvédelmi vonatkozásait és eszközeit is jól szemléltető anyag. A hivatkozott ügyészségi közlemények tipikusnak mondható eseteket ismertetnek. A tananyagban csak a releváns információk szerepelnek. Egyebekben az 1.4. pont végén ajánlott szakirodalom újszámra hivatkozhatóan tartalmaz jogerős marasztalással zárult jogeseteket.

4.6.1 Engedély nélkül tartott fegyverrel történő vadászás²¹

„Két éven át orvvadászott rendszeresen engedély nélkül tartott lőfegyverével egy 37 éves férfi az Egerbocs környéki erdőben, az elejtett vadakat pedig otthonában eladásra dolgozta fel. Az Egri Járású Ügyészség orvvadászat büntette, nagyobb értékre üzletszerűen és folytatólagosan elkövetett lopás büntette, valamint lőfegyverrel és lőszerrrel visszaélés büntette miatt emelt vádat vele szemben. Társát, egy 51 éves egerbocsi lakost kisebb értékre elkövetett lopás vétségével vádolja az ügyészség.” A közleményből kiderül, hogy az elkövető – aki korábban hentesként is dolgozott – azután adta üzletszerű orvvadászatra a fejét, hogy munkanélküli lett. Hozzájutott egy hangtompító puskához, erre távcsövet is szerelt, és ezzel lőtte éjjel a vadat. Az általa okozott kár legalább 2 150 000 Ft.

Kommentár:

- Talán erre az esetre mondhatjuk, hogy „klasszikus” orvvadászat.
- Az illegálisan tartott – esetenként házilag összetákol – fegyverek műszaki állapota sokszor kétséges. Ez egyrészt a fegyvert elsütő személy testi épségét, sőt életét is veszélyeztetheti, másrészt a lövés pontatlansága, a nem feltétlenül megfelelő csőtorkolati energia miatt jóval nagyobb az esély a vad sebzésére.
- Nem elhanyagolható szempont, hogy az így értékesített vadhús vagy abból készült áru élelmiszerlánc-biztonsági kockázatot jelent. A hús vagy húskészítmény eredete nem igazolható, szakember – képesített vadhúsvizsgáló vagy állatorvos – nem látja.²²

¹⁹ Egyidős a vadászattal (2023) (2023. 09. 19.)

<https://magyarmezogazdasag.hu/2023/04/03/egyidos-vadaszattal/>

²⁰ Életveszélyes a sarokba szorított orvvadász – konferencia (2023) (2023. 09. 19.)

<https://nimrod.hu/hirek/életveszelyes-2>

²¹ Két éven át árulta a lopott vadhúst egy orvvadász Egerbocson (2015) (2023. 09. 19.)

<https://ugyeszseg.hu/wp-content/uploads/sajto1/2015/11/2015.11.05-heves.pdf>

²² Gyurcsó A (2022) Az orvvadász nem vadász, hanem bűnöző (2023. 09. 19.)

<https://nimrod.hu/hirek/azorvvadasz>

4.6.2 Jogosultság nélkül folytatott vadelejtés²³

„A Mohácsi Járási Ügyészség többek között orvvadászat, lopás, zártörés és hulladékgazdálkodás megsértésének büntette miatt emelt vádat három férfival szemben, akik négy év alatt több mint 190 vadat ejtettek el jogtalanul.” A vádirat szerint két férfi úgynevezett „vadászati csomagot” vásárolt egy állami erdőgazdaságtól. Ezen gyakori konstrukció lényege, hogy a vadászatra jogosulttal kötött szerződés értelmében meghatározott darabszámú és ivarú – trófeás egyedek esetében bizonyos minőségű trófeát viselő – vad ejthető el egy adott vadászterületen, fix összeg ellenében. A két vádlott azonban nem csak olyan vadat ejtett el, amely a szerződésben szerepelt. Emellett tiltott vadászati eszközöket is használtak, illetve tilalmi időben is zsákmányoltak vadat. A trófeákat kikészítették, a húst feldolgozták. A felesleges állati maradványokat egy harmadik személy – szintén vádlott – ásta el. Az egyik vádlott – egyébként szlovákiai állampolgár – tanyáján nagy mennyiségű húskészítményt is lefoglalt a nyomozóhatóság.

Kommentár:

- Az esetből jól látszik, hogy miként kapcsolódhatnak az orvvadászathoz egyéb bűncselekmények.
- A nagy mennyiségű húskészítmény azt sejteti, hogy ezeket a termékeket illegálisan kívánták értékesíteni. Így már gazdasági bűncselekmény gyanúja is felmerülhet. Ebben az esetben is felmerülnek az élelmiszerlánc-biztonsági aggályok.

4.6.3 Számszeríj²⁴

„Az orvvadászat büntette és lopás büntette miatt indult ügyben a Tatai Járási Ügyészség vádiratot nyújtott be azzal a férfival szemben, aki számszeríjjal illegálisan vadászott gímszarvasra.” (...) „Az ügyészség a vádiratban arra tett indítványt, hogy a Tatai Járásbíróság a férfival szemben tárgyalás mellőzésével, büntetővégzésben végrehajtásában felfüggesztett börtönbüntetést szabjon ki, a lefoglalt számszeríjat kobozza el, valamint a sértett vadásztársaságnak okozott kárt térítse meg.” A vádirat szerint a férfi három, egyenként félmillió forint értékű gímszarvasra lőtt rá 2022. januárjában, ezek közül kettő vemhes volt. Az egyik vemhes állatot csak megsebezte, így az elmenekült és később pusztult el. Az egyik szarvast fel is dolgozta, a másik tetemét a nyomozóhatóság lefoglalta. (4. és 5. ábra)

²³ 80 milliós orvvadászat - a Baranya Megyei Főügyészség sajtóközleménye (2022) (2023. 09. 19.)

<https://ugyeszseg.hu/80-millios-orvvadaszat-a-baranya-megyei-fougyeszseg-sajtokozlemenye/>

²⁴ Számszeríjat használt az orvvadász - fotókkal - a Komárom-Esztergom Vármegyei Főügyészség sajtóközleménye (2023) (2023. 09. 19.)

<https://ugyeszseg.hu/szamszerijat-hasznalt-az-orvvadasz-fotokkal-a-komarom-esztergom-varmegyei-fougyeszseg-sajtokozlemenye/>

4. ábra - éjszakai célzást segítő eszközzel ellátott számszerj

5. ábra - éjszakai célzást segítő eszközzel felszerelt számszeríj és a hozzá tartozó vessző

Kommentár:

- A számszeríjak kereskedelmi forgalomban engedély nélkül megvásárolhatóak, azonban a közbiztonságra különösen veszélyes eszköznek minősülnek (kkv. rendelet mellékletének a) bekezdése). A vonatkozó szabályozás szerint „Jogszállító eltérő rendelkezése hiányában tilos a közbiztonságra különösen veszélyes eszközt közterületen, nyilvános helyen – ideértve az ott lévő járművek belső tereit is –, valamint közforgalmú közlekedési eszközön birtokolni.” (kkv. rendelet, 3. § (1))
- A számszeríj tiltott vadászati eszköz is (Vtv. 37/A. § (1) bekezdés 2. pont). Nemzetközi egyezmény, a Tanács 92/43/EGK irányelve is tiltja a vadászati használatát (VI. melléklet – Állatok befogásának, megölésének és szállításának tiltott módszerei, a) pont), innen emelte át számos egyéb tiltott vadászati eszközzel együtt a jogszabályalkotó a Vtv.-be.
- Habár az ügyészégi közleményben ez nem szerepel, a fotón jól látható, hogy a fegyverre egy éjszakai célzást segítő távcsövet szereltek. Ez szintén tiltott vadászati eszköz. (Vtv. 37/A. § (1) 11.)

- A sebzett tehén esete jól mutatja, hogy a céltávcsővel ellátott számszeríj (különösen éjjel, rossz látási viszonyok mellett) nem feltétlenül alkalmas a nagyvad elejtésére. Emellett a távcső hamis magabiztosságot is adhat a lövőnek. Alapvetően a számszeríj alkalmas lehet ugyan vadászatra, de a hatótávolsága jócskán elmaradt a lőfegyverekétől, illetve a vad elejtéséhez speciális kialakítású nyíl-vesszőhegy szükséges. Az 5. ábrán látható, hogy a használt vessző nem okozhat nagy sérülést, csak vitális szerveket érő találat vezethet gyors halálhoz. Összevetésként: a legálisan űzhető vadászíjászat esetében nagyvad vadászatára csak legalább 20 mm vágásszélességű nyílheggyel szerelt vadásznyíl-vessző használható (vhr. 58. § (4)). Ez biztosítja – jó találat esetén – a megfelelő sebcsatornát és erős vérzést.
- (Megjegyzés: a gímszarvastehén vemhesültségének adott esetben nincs jelentősége, vadászati ideje január végéig tart. Az ország több régiójában jelentősen túltartott gímszarvas állományának csökkentése – más fajokhoz hasonlóan – a nőivarú egyedek és a szaporulat elejtésével valósítható meg. Az idején pontosan azért fejeződik be január végén, hogy az etikai és humánus szempontok érvényesüljenek.)

4.6.4. Hurkolás²⁵

„A Kaposvári Járási Ügyészség orvvadászat bűntette és lopás vétségének kísérlete miatt emelt vádat azzal a férfival szemben, aki egy hurokkal ejtette el az őzbakot a Kaposvár környéki erdőben.” A vádlott a lakóhelye közelében azért helyezte ki a hurkot, hogy az így megfogott vadat feldolgozza. Amikor ellenőrizte a hurkot, a vad már oszlásnak indult, így csak az agancsot lopta el. Az esetről azonban egy vadkamera felvételt készített, így sikerült azonosítani és elfogni az elkövetőt. (6. ábra)

6. ábra – az orvvadászt lebuktató vadkamerafelvétel

Kommentár:

- A hurkolás az egyik legnehezebben megakadályozható, egyben az egyik legembertelenebb orvvadászati módszer. A drótból vagy bowdenből készített hurkokat nyakmagasságban vagy a talajon helyezik el, hogy az állat nyaka vagy végtagja beleszoruljon. Az előbbi esetben – amennyiben a hurok fulladást okoz – az állat viszonylag gyorsan elpusztulhat, azonban lábfogás esetén akár napokig is szenvedhet. A hurok a bőrbe vagy akár húsba bevágva mély sebeket is ejt. Mindez jól látható egy 2018-as esetről készült felvételen és képeken, amikor Szombathely mellett 12 őzet – zömében vemhes sutákat – talált hurkokban egy vadász. Az érintett területről mintegy 70 hurkot távolítottak el.²⁶ (7. ábra)

²⁵ A vadkamera buktatta le az orvvadászt - fotóval - a Somogy Megyei Főügyészség sajtóközleménye (2022) (2023. 09. 19.)

<https://ugyeszseg.hu/a-vadkamera-buktatta-le-az-orvvadaszt-fotoval-a-somogy-megyei-fougyeszseg-sajtokozlemenye/>

²⁶ VIDEO: VEMHES ŐZEK PUSZTULTAK EL KÍNOK KÖZÖTT HUROKBAN SZOMBATHELY HATÁRÁBAN (2018) (2023. 09. 19.)

https://112press.hu/hirek/reszletek/vemhes_ozek_pusztultak_szombathely_hataraban_hurkokban/

7. ábra – hurokkal fogott őzsuta (forrás: 122press.hu)

- A hurkolásnak szinte lehetetlen elejét venni. Ha valakit észre is vesz egy vadász vagy hivatásos vadász a területen, akár drótokkal a kezében, ez magában még értelemszerűen nem bizonyítja a szándékot. Amennyiben zsákmányolt vaddal állítanak meg egy vadorzót, a válasz várhatóan az lesz, hogy az imént találta, és azért vitte el, hogy átadja a vadászatra jogosult képviselőjének, sőt még a hurok helyét is megmutatja, hogy segítsen. A hurkok ellenőrzéséhez sem feltétlenül kell a vadorzónak közel menni a helyszínhez: keresőtávcsővel is megnézheti, fogott-e vadat, mint ahogy azt is, hogy tartózkodik-e a környéken más rajta kívül. A lebukás esélyét azzal is csökkenthetik, hogy „őrszemeket” állítanak a területre vezető utak mentén, és idejében jeleznek a zsákmányt szállító személynek.
- Örvendetes lehetőségeket rejt magában ugyanakkor a modern technikai eszközök alkalmazása, ahogy ez az eset is jól mutatja. Hasonló módon korábban is bukott már le vadorzó.²⁷ (további felvételek az 5. pontban)

²⁷ Vadmegfigyelő kamera buktatta le az orrvadászt - a Zala Megyei Főügyészség sajtóközleménye videóval (2016) (2023. 09. 19.)
<https://ugyeszseg.hu/vadmegfigyelo-kamera-buktatta-le-az-orrvadaszt-a-zala-megyei-fougyeszseg-sajtokozlemenye-video-hamarosan/>

4.6.5 Kutyával folytatott vadorzás²⁸

„Az Egri Járási Ügyészség a napokban négy terhelttel szemben emelt vádat több bűncselekmény miatt, melyeket a Heves megyei Átány községben követtek el az elmúlt években. Az ügy elsőrendű vádlottja egy fiatalkorú személy, aki 2018 őszén két társával orvvadászatra indult a helyi vadásztársaság kezelésében álló külterületre. A vadászati jogosultsággal nem rendelkező vádlottak három agár fajtájú kutyát vittek magukkal azért, hogy azok ejtsék el az általuk kiszemelt állatokat.” Miután az ebeket ráengedték egy őzre, a vadorzást a közelben tartózkodó hivatásos vadászok zavarták meg. A kutyákat le kellett löni, hogy megmentsék az őzet. Az elkövetők elmenekültek a helyszínről, de később elfogták őket.

Kommentár:

- Az eset a tiltott állatviadal szervezését is felveti (Btk., 247. §, a XXIII. fejezet része, akárcsak az állatkínzás, az orvvadászat vagy a természetkárosítás).
- Fontos tudni, hogy az agarászat Magyarországon évek óta legális vadászati mód, ugyanakkor megvannak a szabályai. Csak magyar agárral folytatható, vadászvizsga, kiegészítő vizsga és érvényes vadászjegy szükséges hozzá, valamint a kutyának is rendelkeznie kell vadászati alkalmassági vizsgával. Agarászon csak mezei nyúl, róka és aranysakál ejthető el.
- Az ország több régiójában igen komoly problémát jelent a kutyákkal – jellemzően agarakkal vagy agárkeverékekkel – folytatott orvvadászat. Érintett vadászatra jogosult szervezetek szerint az elmaradottabb régiókban, térségekben dívik ez a vadorzási módszer, mint a hús beszerzésének módja.
- Ahogy az eset is mutatja, több állatvédelmi aggály is felmerülhet a kutyával való orvvadászat során. A jogszabályban engedélyezett fajok közül csak a mezei nyúl hasznos vad, de az agaras vadorzók számára az őz sokkal kíváncsabb célpont. Azonban az ebek sok esetben nem képesek gyorsan és kíméletesen elejteni a kiszemelt vadat. Emellett a tettenérésekkor pontosan a kutyák lehetnek a legnagyobb kárvallottak. Ismert olyan eset, amikor a kutya tulajdonosa letagadta, hogy köze lenne a vadat űző kutyához, a vadász pedig élt a Vtv.-ben biztosított lehetőséggel (Vtv. 37/B. § (4) a), és lelőtte a vadat űző illetve elejtő ebet.

²⁸ Vádemelés az agaraikat őzsutára engedő rapsicok ellen (2020) (2023. 09. 19.)
<https://ugyeszeg.hu/vademeles-az-agaraikat-ozsutara-engedo-rapsicok-ellen/>

4.6.6 „Belső orvvadászat”

Nem mehetünk el szó nélkül e mellett a nemhivatalos terminus és jelenség mellett. Ennek értelmezésében a Btk. orvvadászatról szóló részében a 245. § a) pontja segít. Azokról a személyekről van szó, akik rendelkeznek minden szükséges személyi és tárgyi feltétellel, tagjai a vadásztársaságnak vagy más jellegű szerződés keretében folytatnak vadászatot az adott területen (így megfelelő helyismeretük és tájékozottságuk van ahhoz, hogy adott esetben kijátsszák a hivatásos vadászt vagy a vadásztársukat), de tevékenységüket nem adminisztrálva „vadászterületen vadászatra való jogosultság nélkül vad elejtésére vagy elfogására irányuló tevékenységet végeznek”.

Ahogy az orvvadászatnál általában, úgy itt sem lehet megbecsülni az ilyen tevékenység mértékét, részarányát és a károkat. Amennyiben a „jobb” szó alkalmazható egyáltalán ebben a kontextusban, mondhatjuk: annyival talán jobb a nem vadászok által folytatott vadászásnál, hogy az elkövetők általában vad elejtésére alkalmas fegyvert, lőszert használnak, tapasztalattal is rendelkeznek, így potenciálisan kisebb az esélye sebzésnek, a vad szenvedésének. Az is igaz ugyanakkor, hogy a „belső orvvadászat” jellemzően az éjszakai órákban zajlik, amikor nagyvad (a vaddisznó kivételével) nem volna lőhető, és a rossz látási viszonyok még éjszakai lövést segítő eszközök mellett is jelentősen növelhetik a sebzés esélyét.

4.6.7 Következtetések, javaslatok

Közhelyesen hangzik, de az orvvadászat problémája alighanem függetleníthetetlen a szabályok keretében folytatott vadászattól. Reális célként legfeljebb mértékének csökkentését tűzhetjük ki, amire azonban megfelelő kapacitásokkal és forrásokkal hosszú-, sőt akár már középtávon érdemi esély mutatkozik. Az elmúlt évek tapasztalatai az alábbi lehetőségeket tárják eléink.

5. TETTENÉRÉS

A körülményekből fakadóan a leghatékonyabb módja egy orvvadász felelősségre vonásának a tettenérés. Itt fontos úgy a szenvedélyüknek hódoló, mint a hivatásos vadászok szerepe. Habár az utóbbiak több éve rendészeti feladatokat ellátó személyeknek minősülnek, még az ő esetükben sem életszerű, hogy egy viszonylag szűk eszköztárral, gyakorlatilag csak a feltételezett elkövető visszatartásával (helyszínen tartásával) operálva megvárják a kiérkező rendőröket. Azonban kialakult egy jó és logikus gyakorlat: ha vadász a területen valami gyanúsat észlel, értesíti a rendőrséget, és távolról, távcsővel figyelve a történéseket vagy a vélt vadászok hollétét irányíthatja is a rendőröket. Ez a gyakorlat a mobiltelefonok elterjedésével és a szolgáltatók térrőlefedettségének növekedésével egyre nagyobb teret hódít. (Hozzá kell tenni azonban azt is, hogy a bűnelkövetők ugyanígy élhetnek – mint ahogy élnek is – mindezzel, figyelhetik a területen a vadászokat vagy a kiérkező rendőrt és jelezhetnek egymásnak.)

6. EGYÜTTMŰKÖDÉS A RENDŐRSÉGGEL

A vadászati ágazat szereplői és a rendőrhatalóság közötti együttműködés intézményesített: 2008-ban született egy erről szóló megállapodás az OMVK, az OMV és az Országos Rendőr-főkapitányság (ORFK) között.²⁹ Ennek preambuluma egyebek mellett a következőt is rögzíti: „Az OMVK, az OMV és az ORFK (a továbbiakban együtt: Felek) úgy vélik, hogy az együttműködésükben rejlő lehetőségek kiaknázása hatékonyabban szolgálja a jogszabályok betartását, a vadászattal összefüggő jogsértő cselekmények megelőzését, felfedését, az orvvadászat visszaszorítását, a környezet és a természet védelmét.” (aláhúzásos kiemelés a szerzőtől) Az összefogás vármegyei szinten is működik: a Felek kezdeményezték, hogy az érdekképviselők vármegyei / területi szervezetei a helyi sajátosságokra figyelemmel kössenek regionális megállapodásokat is a Vármegyei Rendőr-főkapitányságokkal (az országos megállapodás 1. pontja). A megállapodás értelmében a rendőrség együttműködik a vadászati érdekképviselőkkel a jogosulatlan vadászat visszaszorításában, erre az ellenőrzések során erre külön hangsúlyt fektet, és ha illegálisan el ejtett vadat találnak valakinél, soron kívül értesítik az illetékes vadászatra jogosult szervezetet (a megállapodás 6. pontja). Mindehhez a Felek egy útmutató anyagot is készítettek (a megállapodás 9. pontja).

6.1 Bejelentés alapján történő házkutatás

Számos rendőrségi és ügyészségi közleményből derül ki, hogy a rendőrség bejelentés alapján tartott házkutatást, amely során igazolatlan eredetű vadhúst és / vagy orvvadászathoz használható eszközöket, engedély nélkül tartott lőfegyvert foglalt le. Ilyen bejelentést tehet a vadászatra jogosult is akár megalapozott gyanú esetén, akár azután, hogy látta a zsákmány elszállítását a területről, és esetleg követte a tettest. Amennyiben valaki üzleti céllal orvvadászik, akkor előbb-utóbb kiderülhet, hogy eladja a vadhúst – ez szintén a bejelentés alapja lehet. Sajnos jellemző, hogy kisebb közösségekben, ahol jól bevált élelmiszerforrás az így beszerezhető hús, érvényesülhet a „kéz kezet mos” elve. Emellett a keringő információkból az elkövető is hírért veheti a bejelentésnek, és idejekorán eltüntetheti a bizonyítékokat.

29 EGYÜTTMŰKÖDÉSI MEGÁLLAPODÁS, AMELY LÉTREJÖTT AZ Országos Magyar Vadászklub, az Országos Magyar Vadászati Védegylet továbbá az Országos Rendőr-főkapitányság között (2008) (2023. 09. 19.)
https://vadaszativdegylet.hu/app/omvv/web/uploads/files/Egyuttmukodesi_megallapodas_OMVK_OMV_ORFK_2008.pdf

6.2 Képrögzítés

6.2.1 Vadkamerák

Ahogy a 5.6.4. pontban ismertetett példa is mutatja, igen jó szolgálatot tehetnek a vadászok lebuktatásában a vadkamerák. Ezen eszközök szintén egyre elterjedtebbek, egyre jobb minőségű felvételeket – fotókat, videókat – készítenek, éjszakai használatra is alkalmasak és már a középkategóriás termékek is elérhető áron, akár néhány tízezer forintért is beszerezhetők. Gyakorlatilag valós időben is kaphatunk értesítést egy eseményről, miután vásárolhatók SIM kártyával ellátható eszközök, amelyek elektronikusan azonnal továbbítják a felvételeket (ehhez természetesen olyan helyen kell telepíteni a kamerákat, ahol van térerő, illetve az üzenetet fogadó személynek is kell tudnia fogadni az információt). A kamerák akár célzottan is kihelyezhetők, például olyan helyre, ahol korábban hurkot találtak, így várható az orrvadász visszatérése. A szóban forgó berendezések általában rejtőmintázatúak, így észrevétlenül elhelyezhetők, illetve egyre jobb minőségű optikájuk miatt a megfigyelt területtől akár nagyobb távolságban is telepíthetők.

A képmásrögzítés kapcsán felmerül a személyiségi jogok kérdése. A természeti területen kihelyezett kamerák esetében ez meglehetősen összetett, és egy szakmai portál megkeresésére a Nemzeti Adatvédelmi és Információszabadság Hatóság sem tudott egyértelmű válaszokat adni. Az azonban kiderült, hogy peres ügyben a bíróság érdekmérlegelést alkalmazhat, és megvizsgálhatja, hogy mi volt fontosabb az adott esetben: a kamera üzemeltetése vagy az annak kihelyezését nehezítő személyiségi jogai?³⁰ Megoldás lehet, hogy a vadgazdálkodó nem a kamera mellett, hanem csak a környéken helyez el az eszközökre figyelmeztető táblát – amire válaszul azonban az elkövetők csuklyát, símaszkot húzhatnak, illetve konkrétan kereshetik, ellophatják a kamerát.

6.2.2 Testkamerák (eseményrögzítők)

Eddig csak elképzelésként merült fel, hogy a hivatásos vadászok munkavégzésük során a területen az esetleges ellenőrzést, tettenérést rögzítő testkamerákat használjanak. A jövőben ez a megoldás is egy jó lehetőség lehet. Az illetékes szervezeteknek – vélhetően az OMVK-nak, mint az egyéni vadászok (köztük a mintegy 3000 hivatásos vadász) érdekképviselőének – megfelelően körül kellene járnia a jogi hátteret, azonban remélhetőleg nem merül fel elvi akadály. Precedens lehet, hogy bizonyos vasútvonalakon évekkel ezelőtt a MÁV jegyvizsgálói is használtak ilyen eszközt, és a tapasztalatok jók voltak: a notórius jegy nélkül utazók változtattak a szokásaikon.³¹

³⁰ Korecz M (2021) Vadkamera és a személyiségi jogok (2023. 09. 19.)
<https://www.vadasz-blog.hu/2021/07/20/vadkamera-es-a-szemelyisegi-jogok/>

³¹ Nemcsak a hatóságokat segítheti a testkamera (2019) (2023. 09. 19.)
<https://hirado.hu/belfold/kozelet/cikk/2019/04/17/nemcsak-a-hatosagokat-segitheti-a-testkamera>

6.2.3 Éjjellátók és hőkamerák alkalmazása

Ezen eszközök használata révén a vadászterületen – természetesen függően a berendezés minőségétől – akár nagy távolságról is észrevehetőek az éjszaka kint tartózkodó személyek. Az ilyen keresőoptikák egyre inkább részei a vadászok eszköztárának, hiszen jóval eredményesebbé teszik a vadlétszámbecslést vagy éppen az éjszakai vadászatot. A vadorzó lefűlése plusz hozadékuk lehet. Ugyanakkor aligha ez lesz a jövőben a leghatékonyabb eszköz az orvvadászok elleni küzdelemben: az infravörös és termografikus optikák szabadon megvásárolhatók bárki számára, így félő, hogy a bűnelkövetők is előszeretettel használják – és ugyanúgy felfedezhetik a vadászt a területen.

6.2.4 Drónok alkalmazása

A vadgazdálkodás az elmúlt években kezdte el felfedezni a drónokban rejlő lehetőségeket. Alapvetően ugyan ezek inkább a vadlétszám becslését vagy a vadvédelmet szolgálják,³² de potenciális alkalmazási terület lehet a vadorzók felfedezése, lebuktatása is. A multispektrális vagy hőkamerával felszerelt eszközök éjszaka rövid idő alatt nagy – akár több tíz hektáros – területet repülhetnek be, így egy vadorzó talán még akkor sem tud elmene-külni, ha meghallja a drónt. Ez ráadásul felvételt is készíthet, amely később segítheti a nyomozást.

A nehézséget az jelenti, hogy az ilyen célokra valóban hatékonyan alkalmazható drónok és a hozzájuk tartozó optikák ára többmillió forintba rúg, így az alapvetően nem tőkeerős vadászatra jogosultak aligha tudnak ilyen beruházást eszközölni (nem beszélve a szükséges drónpilóta kiképzésről és a humánerőforrásról). Megoldás lehet azonban, ha bizonyos területi egységeként (pl. vármegye vagy vadgazdálkodási tájegység) rendelkezésre áll egy személy, aki szükség esetén megbízható bármilyen drónt igénylő feladattal. Ebben a vadászati érdekképvi-seleteknek is lehetne szerepe: akár az eszköz beszerzésében, akár a szakszemélyzet biztosításában, vagy éppen a felmerülő költségek részbeni vagy teljes átvállalása révén.

32 Így is lehet! - kaszálási bemutató (2023) (2023. 09. 19.)
<https://omvk.hu/hir/igy-is-lehet-kaszalasi-bemutato>

JOGSZABÁLYJEGYZÉK

- A Büntető törvénykönyvről szóló 2012. évi C. törvény (a továbbiakban: Btk.)
- A vad védelméről, a vadgazdálkodásról, valamint a vadászatról szóló 1996. évi LV. törvény (a továbbiakban: Vtv.)
- A vad védelméről, a vadgazdálkodásról, valamint a vadászatról szóló 1996. évi LV. törvény végrehajtásának szabályairól szóló 79/2004. (V. 4.) FVM rendelet (a továbbiakban: vhr.)
- Az állatok védelméről és kíméletéről szóló 1998. évi XXVIII. törvény (a továbbiakban: Átv.)
- A közbiztonságra különösen veszélyes eszközökről szóló 175/2003. (X. 28.) Korm. rendelet (a továbbiakban: kkv. rendelet)
- a Nemzeti Állatvédelmi Tanácsról szóló 1124/2021. (III. 12.) Korm. határozat
- a Tanács 92/43/EGK irányelve

AJÁNLOTT SZAKIRODALOM

Orvvadászat

1. Bakóczi Antal: Vadorzók. Mezőgazdasági Kiadó, Budapest, 1973
2. Elek Balázs: A vadászszenvedély bűncselekményei. Vadászbalesetek, vadorzás, vadvédelem. Magyar Közlöny Lap- és Könyvkiadó, Budapest, 2008
3. Elek Balázs: Orvvadászok nyomában. Elemzések és történetek a tárgyalóteremből. Magyar Közlöny Lap- és Könyvkiadó, Budapest, 2009
4. Elek Balázs: Vadászok, halászok a büntetőjog hálójában. hvgorac Lap- és Könyvkiadó Kft, Budapest, 2015

Állatkínzás, állatvédelem

1. Bárándy Gergely: Az állatkínzás jelene és jövője. Debreceni Jogi Műhely, 2/2010. (2010. április 1.) VII. évf. 2. szám, 1–7.
2. Czerny Róbert: Jog és erkölcs az állatok védelmében. Szöveggyűjtemény felsőoktatási intézmények számára a vadászati törvény megalkotásának 10. évfordulóján. Rejtjel Kiadó, 2006
3. Károlyi Judit: Az állatkínzás szabályozásának fejlődése Magyarországon. Szeged 2006, Acta Universitatis Szegediensis Acta Juridica et Politica Tomus LXVIII. Fasc. 13. Kiadja: a Szegedi Tudományegyetem Állami és Jogtudományi Karának Tudományos Bizottsága, Szerkeszti: Tóth Károly

Vadászat és annak szabályai

1. Altai Emil: Csapdázás, mérgezés. Mezőgazdasági Kiadó, Budapest, 1961
2. Bakóczi Antal: Vadászszenvedély, vadászati fegyelem. Táncsics Könyvkiadó, Budapest, 1971
3. Csöre Pál: A magyar vadászat története. Mezőgazda Kiadó, 1994
4. Dobos Tibor: A természet, védelme és vadászat, Market-Trade, Sopron, 2001
5. Ecsedi István: Népies vadfogás és vadászat a debreceni határban és a Tiszántúlon. A Déri Múzeum néprajzi osztályának ismeretterjesztő közleményei, 3. füzet. Városi Nyomda, Debrecen, 1933
6. Heltai Miklós - Szemethy László: A csapdázás lehetőségei és jogi háttere napjaink vadgazdálkodásában. In.: Pechtol J. (szerk.): Dénes Natur Műhely Kiadó OMVK Vadászévkönyv 2009, 69–74.
7. Heltay István (szerk.): Vadásziskola. 2. átdolgozott kiadás, kiadó: Hubertus Vadkereskedelmi Kft., felelős kiadó: Heltay István, Budapest, 2000

8. Kolosváry Bálint: Vadászati jog. Tanulmány a jogtörténet, magánjogi dogmatika és a tételes magánjog köréből. Studium Kiadása, Budapest, 1923
9. Kóhalmy Tamás (szerk.): Vadászati enciklopédia. Mezőgazda Kiadó, 1994
10. Kölös Gábor: A vadászat történetének áttekintése és a vadászati oktatás helyzete az ősi Georgikontól napjainkig. Pannon Agrártudományi Egyetem Georgikon Mezőgazdaságtudományi Kar Közleményei, XXXI. évfolyam, 3. szám, Keszthely, 1989. 3–19. o. Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó, Budapest, 1997
11. Nagy Attila: A vadászati jog fejlődése Magyarországon a kezdetektől 1996-ig. Miskolci Doktoranduszok Jogtudományi Tanulmányai, Tomus 4/2, Miskolc, 2004. 25–51.
12. Zoltán Ödön: A vadgazdálkodás és a vadászat jogi rendje, KJK, Bp, 1997.
13. Zoltán Ödön: Az orvvadászatról és büntetéséről. Magyar Jog, 1995. október 607–613.

Jog

1. Polt Péter (szerk.): Új Btk. kommentár 1–6. kötet, különös rész. Nemzeti Közszerológati és Tankönyv Kiadó, Budapest, 2013

KÖZÖS ÜGYÜNK
AZ ÁLLATVÉDELEM
ALAPÍTVÁNY